

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติของโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์

Factors Affecting Success In Lesson Study Implementation Kookumpitayasan School

ดร.สมใจ มณีวงษ์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพบริบท การดำเนินงาน กระบวนการบริหารของโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสู่การปฏิบัติในโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** การศึกษาบริบท การดำเนินงาน กระบวนการบริหารจัดการของผู้บริหาร กระบวนการทำงานของครูผู้สอน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา และการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาเอกสารหลักฐานรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา และการสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง รวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) **ระยะที่ 2** การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิสหาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัยพบว่า

ด้านบริบท โรงเรียนคูคำมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาชั้นเรียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ครูได้รับการอบรมพัฒนาก่อนการนำวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาชั้นเรียนโดยเฉพาะ มีผู้เชี่ยวชาญภายนอก จากสถาบันอุดมศึกษาเข้ามาช่วยในกระบวนการศึกษาชั้นเรียน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ **ด้านกระบวนการบริหาร** ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความตระหนัก ความเชื่อมั่นให้ครู มีการวางแผนการทำงานตามแนวทางการศึกษาชั้นเรียน และผู้บริหารเข้าร่วมในกระบวนการทำงาน ทั้งการร่วมจัดทำแผนการเรียนรู้ ร่วมสังเกตชั้นเรียนและทำหน้าที่ประธานในการสะท้อนผล มีการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนควบคู่กับวิธี การสอนแบบเปิด(Open Approach) **ด้านผลที่เกิดจากการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน** พบว่า ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการสอน มีการจัดการเรียนการสอนตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ทำงานเป็นทีม และสามารถพัฒนาวิชาชีพของตนเองตามแนวทางการศึกษาชั้นเรียน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการ ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นผู้นำ สถานศึกษามีเอกลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัด มีระบบการนิเทศภายในที่เข้มแข็ง วัฒนธรรมองค์การเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ชุมชนมีความพึงพอใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนมากขึ้น ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสู่การปฏิบัติจากผล การสนทนากลุ่มพบว่า มี 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำและความรู้ความสามารถของผู้บริหาร 2) ความรู้ความสามารถของครู

ใส่ของครูผู้สอน 3) การสนับสนุนส่งเสริมจากสถาบันระดับอุดมศึกษา 4) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน 5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

คำสำคัญ : นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

The objectives of this study were: 1) Study the context of the administrative process of Kookumpithayasan school. 2) Factors Affecting Success In Lesson Study Implementation Kookumpitayasan School. The research is divided into two phases: Phase 1 study of the context of the implementation process management executives, the work of teachers the participation of the school board, and support from the relevant authorities. The study documents the annual report of the school and interviewing teachers and school directors. Representing parents Crawl content analysis, Phase two focus groups Discussion luminaries, and those involved in the implementation of innovative education class (Lesson Study) for analysis. Synthetic factors that affect the success of the innovative use of the school. The purposive group including the school director, teachers, community leaders, school board. Parents And qualified in Mathematics from Khon Kaen University a total of 30 persons. The instruments in the research included semi-structured interviews. The statistics used in this research is descriptive statistics.

The research found that, Context of this school is defined vision, mission and strategic goals. Targeted education classes in the development of quality education. Teachers receive training before bringing innovation to develop. The budget allocation for education classes in particular. With external experts The institutions participating in the study report, executive leadership. Process Management, school administrators raise awareness Confidence teachers, The work is planned according to the report, and executives to participate in the process, the joint plan to learn, observe classes and served as president of reflection. The use of innovative educational classes, teaching Open (Open Approach) effects caused by the use of innovative educational classes that teachers have to teach behavior modification are taught to respond to the needs of the students teamwork and professional development of self-study classes. Executive Leadership Featured in academic administration, students courage rationally have confidence in leadership, schools have their own unique depictions. There is a strong system of internal supervision. Organizational culture change to become a learning organization. Community satisfaction and took part in supporting more schools. The factors that affect success in bringing innovative education classes into practice the results. Discussion groups, with five issues: 1) leadership and the ability of management 2) the ability of the attention of teachers, 3) supporting institutions of higher education 4) the involvement of all sectors 5). networking, learning.

Keywords : Educational Innovation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดในการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศไทย ได้มีการดำเนินการมาโดยตลอด และมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2540 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพครูโดยได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 7 ว่าด้วยครู คุนอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มีแนวทางใหม่ในการปฏิรูปครู โดยจัดตั้งสำนักงานโครงการพิเศษ เพื่อการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ใหม่จากการพัฒนาครู มาเป็นการส่งเสริมวิชาชีพครู อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนา วิชาชีพครูเพื่อให้สามารถปฏิรูปตัวเองจนก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้นกับชั้นเรียนและนักเรียน สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาได้ นั้น ครูต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอย่าง จริงจังเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง เพราะครูเองคงไม่สามารถ ทำโดยลำพังได้ (นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552)

ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้มีความพยายาม นำนวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ๆ มาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาของประเทศไทยมาโดยตลอด แต่ความพยายาม ส่วนใหญ่มักประสบกับความล้มเหลวหรือไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาด การเตรียมบริบทเพื่อใช้นวัตกรรมหรือแนวคิด ดังกล่าว (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2554) Yates (2001) ได้ ให้ทัศนะว่า บุคคลจะนำนวัตกรรมไปใช้เมื่อรับรู้ว่ามีคุณ ประโยชน์ที่สัมพันธ์กับสิ่งที่มีอยู่หรือใช้อยู่แล้ว สามารถนำมาใช้ได้เหมาะสมเจาะกับบริบทไม่ซับซ้อน จนยากจะเข้าใจ สามารถนำไปทดลองใช้ได้ก่อนในช่วง เวลาจำกัดโดยยังไม่ต้องนำไปปรับก่อนใช้และมีผลการใช้ ที่ชัดเจนมานำเสนอในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ เช่น อเมริกาและญี่ปุ่น มีการพัฒนา

วิชาชีพครูที่เรียกว่า “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) เป็นนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาและใช้อย่างแพร่หลาย ตั้งแต่เมื่อประมาณ 130 ปีที่แล้ว (Shimizu, 2006) ปัจจุบันได้เผยแพร่ไปหลายประเทศทั่วโลกเพื่อใช้ในการ พัฒนาวิชาชีพครู ประเทศไทยได้นำมาใช้ครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2550) โดยมีการเตรียมบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อนำนวัตกรรมดังกล่าวมาใช้ ได้แก่ บริบทด้านหลักสูตรการผลิตครู บริบทด้านบัณฑิตศึกษา บริบทด้านการฝึกอบรมครูประจำการ และบริบทด้านการ พัฒนาวิชาชีพครูในระยะยาว โดยเน้นการบูรณาการทุก บริบทเข้าด้วยกัน และ ในปี 2549 สำนักงานบริหารและ พัฒนาการองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) หรือ OKMD และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ร่วมจัดทำโครงการวิจัยเชิงทดลอง ในโรงเรียนนำร่อง เพื่อแสวงหารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมต่อการ พัฒนาคูณภาพ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กไทยคิด เป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณ โดย บูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญ อาทิ Constructionism, Brain Based Learning และอื่นๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับ โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการ ศึกษา ซึ่งการศึกษาของโครงการนี้จะครอบคลุมรายละเอียดในเรื่องของการบริหารโรงเรียน การอบรมและ พัฒนาครู วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อ ที่จะนำไปสู่การได้บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีดังกล่าว สามารถขยาย ผลการปฏิบัติไปสู่โรงเรียนอื่นๆ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน โรงเรียนของรัฐ) ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โครงการนี้ดำเนินโครงการในปีการศึกษา 2549 – 2551 รวมระยะเวลา 3 ปี ใน 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ โดยในแต่ละภาคจะมี โรงเรียน เข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียน (โรงเรียนในฝัน ประถมศึกษา 1 โรงเรียนและโรงเรียนในฝันขยายโอกาส ทางการศึกษา 1 โรงเรียน) รวม 8 โรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้นำเอานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการสอนแบบเปิด (Open

Approach) มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครูโดยความร่วมมือของบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น และความร่วมมือจากนานาชาติ ซึ่งดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องครบ 3 ปี สำหรับโรงเรียนในโครงการ ความสนใจในการนำนวัตกรรมไปใช้ในโรงเรียนได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งรัฐบาลได้ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำร่องขยายผลไปยังโรงเรียนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีก 20 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2552 – 2554 (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2554)

ประเทศไทยได้มีการวิจัยเพื่อสังเคราะห์การบริหารจัดการงานวิชาการในสถานศึกษาที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach) ในปี 2554 ในโรงเรียนในโครงการทดลองนำร่อง 15 โรงเรียน จาก 22 โรงเรียน เพื่อนำเสนอแนวทางสำหรับโรงเรียนอื่นๆ ที่จะนำนวัตกรรมดังกล่าวไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า มีหลักฐานหลายอย่างที่ยืนยันว่า ครูได้เปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับการสอน ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน และค่านิยมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ นักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งการทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำให้โรงเรียนในโครงการกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้บนฐานชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Community of Practice – based Learning Community : COP – based Learning Community) ทำให้ลักษณะการปฏิบัติงานของครูไม่ใช่เป็นเพียง การปฏิบัติตามคำสั่ง แต่เป็นการทำงานในฐานะครูผู้เรียนรู้ (Teacher as Learner) มองเห็นการพัฒนาวิชาชีพในระยะยาว (Career path) ซึ่งจะทำให้การศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเป็นเครื่องมือหรือวิธีการพัฒนาวิชาชีพครูที่ยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ในส่วนของการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ในแต่ละ

ปีแล้ว สมรรถนะของผู้เรียนในด้านต่างๆ ที่หลักสูตรคาดหวังไม่ว่าจะเป็นด้านการแก้ปัญหา การสื่อสาร การให้เหตุผล มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2554) การใช้การศึกษาขั้นเรียน (Lesson Study) ในการพัฒนาวิชาชีพครูมีผลทำให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองและเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อนักเรียน (นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552) นอกจากนี้ นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาขั้นเรียน (Lesson study) แนวคิดใหม่ ในการพัฒนาวิชาชีพครู พบว่าการศึกษาขั้นเรียน มีความสำคัญในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับ ชาริณี ตรีวรัญญู (2552) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษิตตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน (Lesson Study) พบว่ากระบวนการนี้สามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูได้ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ศาสตร์การสอน เนื้อหาสาระวิชา หรือความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนและสามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวางแผนการสอนของครู ช่วยพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนรวมถึงช่วยพัฒนาความสามารถในการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง นอกเหนือจากนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานอีกเป็นจำนวนมากก็ได้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับครูด้วย ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลดีเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาพบว่า นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน (Lesson Study) เป็นนวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครู (Teacher professional development) อีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกันจากนักวิชาการหลายท่านที่พบว่าสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่งานวิจัยและองค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับการนำนวัตกรรมเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนระดับขั้นพื้นฐานยังมีน้อยมาก และยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร และตามที่ได้มีการนำนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนไปทดลอง

ใช้กับโรงเรียนนำร่องทั้ง 22 โรงเรียน ตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน พบว่าผู้บริหาร ครู และวัฒนธรรมการทำงาน ของโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2554) แต่ก็ไม่ได้ มีการขยายผลในภาพกว้างของประเทศไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพบริบท ปัจจัยนำเข้า การดำเนินงาน กระบวนการ วิธีการ และข้อเสนอแนะของการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในโรงเรียนนำร่อง รวมถึงประสิทธิผลและผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive) โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงระบบและแนวคิดของ Stufflebeam and Shinkfield (2007) ที่ได้มีการขยายรูปแบบ CIPP เป็น CIPPIEST โดยปรับขยายด้านผลผลิต (Product) ออกเป็นด้านผลกระทบ (Impact) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability) การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาภารกิจดำเนินการดำเนินงาน ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ รวมถึงผลสำเร็จของการใช้นวัตกรรมของโรงเรียนนำร่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะ ด้านผลกระทบ (impact) และด้านประสิทธิผล (effectiveness) และเนื่องจากโรงเรียน

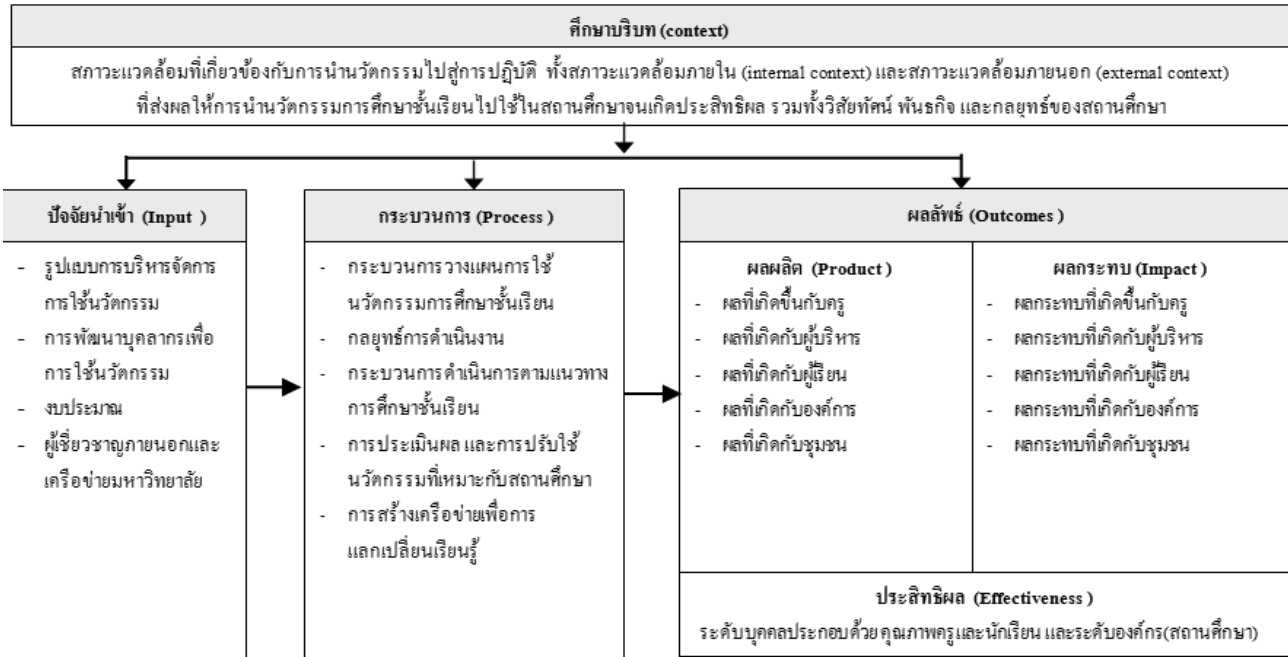
ทดลองนำร่องภายใต้ การทดลองขยายผลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ ปี 2549 – 2555 จะประกอบด้วยโรงเรียนสาธิตศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ขอนแก่น และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นโรงเรียนเฉพาะในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 21 โรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพบริบท ปัจจัยนำเข้า การดำเนินงาน กระบวนการ วิธีการ และข้อเสนอแนะของการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในโรงเรียนนำร่อง
- 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลและผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนนำร่อง
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive) โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงระบบ และแนวคิด Stufflebeam and Shinkfield (2007) ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อศึกษารูปแบบปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ และประสิทธิผล ในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียน นำร่อง

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการตรวจเยี่ยมพื้นที่(site visit) และการศึกษาพหุกรณี (multiple- case study)

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนนำร่องการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ในเขตภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายใต้การทดลองขยายผลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐานตั้งแต่ปี 2549 – 2555 จำนวน 21 โรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรองผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนจากภายในสถานศึกษาและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้แทนที่เป็นตัวแทนจากภายนอกสถานศึกษา อย่างละ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (group discussion) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เชิงโครงสร้าง และการตรวจสอบเอกสาร หลักฐานร่องรอยการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา และแบบบันทึกพหุกรณี สำหรับการศึกษาค้นคว้าในสถานศึกษาต้นแบบ การวิเคราะห์

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการบรรยาย (descriptive analysis) การตีความ (interpretive analysis) และการวิเคราะห์วิจารณ์ (critical analysis) และสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพบริบท การดำเนินงาน กระบวนการ วิธีการ ของการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในโรงเรียนนำร่อง พบว่า การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้ามาใช้ในโรงเรียน สถานศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมาย ที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาชั้นเรียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาชั้นเรียนโดยเฉพาะ ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้กับครูเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงาน สร้างความตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันในการที่จะนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาใช้และมีความเชื่อมั่นว่าการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ และพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรมในโรงเรียน มีผู้เชี่ยวชาญภายนอกจากสถาบันอุดมศึกษาเข้าร่วมในกระบวนการศึกษาชั้นเรียนและ มีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนควบคู่กับวิธีการสอนแบบเปิด (Open Approach) ในสาระวิชาคณิตศาสตร์ สถานศึกษาขนาดเล็กรับการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนกับบุคลากรทั้งโรงเรียน (whole school approach) ส่วนสถานศึกษาขนาดกลางมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเฉพาะกลุ่มครูคณิตศาสตร์ และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเฉพาะทีมการศึกษาชั้นเรียนที่ได้รับมอบหมาย และใช้ควบคู่กับการสอนแบบเปิดในสาระวิชาคณิตศาสตร์เพียงบางชั้น

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลและผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนนำร่อง

ด้านประสิทธิผล พบว่า หลังจากมีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ส่งผลให้ครูปรับพฤติกรรมในการสอน มีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ครูสามารถสอนวิชาที่มีความเฉพาะในหลักสูตรได้ มีการจัดการเรียนการสอนตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน มีการทำงานเป็นทีม และสามารถพัฒนาวิชาชีพอของตนเองตามแนวทางการศึกษาชั้นเรียน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมีระบบการนิเทศภายในที่เข้มแข็ง มีเอกลักษณ์ของตนเองที่เด่นชัด วัฒนธรรมองค์การเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

ผลกระทบด้านครู พบว่า จำนวนครูไม่เพียงพอและภาระงานที่ครูได้รับมอบหมายมากเกินไปมีผลต่อการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางการศึกษาชั้นเรียนได้ต่อเนื่อง สถานศึกษาบางแห่งมีการเปลี่ยนผู้บริหารทำให้นโยบายการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนปรับเปลี่ยน สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ไม่สามารถใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนกับบุคลากรทุกคน (Whole School Approach) ส่งผลให้ครูในโรงเรียนเดียวกันเกิดความรู้สึกแตกต่าง และมีความรู้สึกกว่าทำงานหนักกว่าครูที่ไม่ได้อยู่ในทีมการศึกษาชั้นเรียน และเกิดความท้อถอยไม่อยากใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ครูที่ไม่ผ่านการอบรมการใช้นวัตกรรมไม่เข้าใจถึงเป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษาชั้นเรียน

ผลกระทบด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล สามารถอธิบายถึงเหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงานในชั้นเรียน สามารถอธิบายสิ่งที่ตนเองคิดให้ผู้อื่นฟังและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นผู้นำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยภาพรวมสูงขึ้น

ผลกระทบด้านองค์การ พบว่า สถานศึกษามีเอกลักษณ์และผลงานที่เป็นเลิศ (Best practice) ได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาอื่นและเป็นต้นแบบในการศึกษาดูงาน วัฒนธรรมองค์การเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ แต่มีบางโรงเรียนที่มีการเปลี่ยน

ผู้บริหาร ทำให้นโยบายการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนปรับเปลี่ยน และจำนวนครูที่ร่วมใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนลดลง

ผลกระทบด้านชุมชน พบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจในผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรม และเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนมากขึ้นผู้ปกครองบางส่วนไม่เห็นด้วยเนื่องจากเห็นว่าโรงเรียนมีกิจกรรมมากเกินไป กระบวนการเรียนของบุตรหลาน

3. แนวทางและข้อเสนอแนะการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ

1) การนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในสถานศึกษา ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด และนโยบายของสถานศึกษา มีการเตรียมบริบทของสถานศึกษาเพื่อรองรับการใช้นวัตกรรม มีการอบรมพัฒนาครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้นวัตกรรม ให้เข้าใจถึงวิธีการ เป้าหมาย และข้อจำกัด ของนวัตกรรม

2) การขับเคลื่อนนวัตกรรมในโรงเรียน ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน ทั้งครูและบุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการร่วมมือกันในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทั้งโรงเรียน และครูควรแสวงหาแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3) การใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ควรมีผู้เชี่ยวชาญ เช่น อาจารย์จากมหาวิทยาลัย หรือผู้ประสานงาน (School Coordinator) จากมหาวิทยาลัย เข้ามาช่วยเหลือครูในด้านความรู้ วิธีการ รวมถึงการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ควรมีการจัดสรรงบประมาณจากเขตพื้นที่ต้นสังกัดเพิ่มเติม ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นต้นสังกัด ควรให้ความสนใจและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรม เพราะการที่โรงเรียนนำนวัตกรรมนี้เข้ามาใช้ ถึงแม้ว่าจะเป็นการพัฒนาครูให้มีคุณภาพตาม

มาตรฐานวิชาชีพ แต่ครูก็มีความรู้สึกทำงานหนักมากกว่าปกติ และใช้เวลาในการทำงานมากกว่าครูในโรงเรียนอื่นหรือครูโรงเรียนเดียวกันที่ไม่มีส่วนร่วมในการใช้นวัตกรรม

4) สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการใช้นวัตกรรมต่างๆของโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ กรณีมีปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรม รวมถึงการสร้างกลไกเพื่อให้มีการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ เช่น การประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ และการพัฒนาครูเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม

5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการติดตามผลและสร้างเครือข่าย โดยการขยายผลการใช้นวัตกรรมในสถานศึกษาให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างระบบการพัฒนาวิชาชีพครูให้เกิดขึ้น

6) ควรเปิดโอกาสให้ครูได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นๆ ที่ประสบผลสำเร็จ และมีการศึกษาเรียนรู้ในระดับนานาชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และเป้าหมาย ที่ชัดเจน และมีการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาชั้นเรียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาชั้นเรียนโดยเฉพาะ สอดคล้องกับ Lewis (2002) ที่ได้เสนอกลยุทธ์ในการจัดตั้งทีมการศึกษาชั้นเรียนว่า โรงเรียนควรมีพันธกิจที่สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแนวคิดการศึกษาชั้นเรียน และปรับโครงสร้างงานที่ทำอยู่ โดยรวมการศึกษาชั้นเรียนเข้าไว้ด้วยกัน เช่นไว้ในแผนพัฒนาของโรงเรียน สอดคล้องกับไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2552) กล่าวว่ากระบวนการเปลี่ยนผ่านการศึกษากิจกรรมที่สำคัญคือการสร้างวิสัยทัศน์ให้กับผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูง นักวิชาการในหน่วยงาน รวมถึงครู อาจารย์ ผู้ปกครองนักเรียน ให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน ในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้ประสบผล

สำเร็จนั้นสิ่งที่ขาดไม่ได้และสำคัญที่สุดคือ ครูต้องเปิดใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงาน ต้องมีความตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันในการที่จะนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาใช้และต้องมีความเชื่อมั่นว่าการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Rogers (1995) ที่กล่าวว่า การเผยแพร่นวัตกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเริ่มจากผู้สร้างนวัตกรรมสู่ผู้รับข้อมูลและตัดสินใจนำนวัตกรรมไปปรับใช้ ในขณะที่การปรับใช้นวัตกรรม เป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่งๆ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ/แนวทางใดๆ ไปจนกระทั่งขั้นการปรับใช้แนวทางนั้นให้เหมาะสมกับบริบทของตนโดยปรับใช้หลักการ ทำขั้นตอน นอกจากนั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้สร้างความตระหนักให้กับครูผู้สอนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้ามาใช้ในโรงเรียน สร้างความเชื่อมั่นให้ครูและบุคลากรมั่นใจว่าจะใช้รูปแบบนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรมในโรงเรียนซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสู่การปฏิบัติในโรงเรียน มีผู้เชี่ยวชาญภายนอกและผู้ประสานงานโรงเรียน (school coordinator) จากสถาบันอุดมศึกษาเข้ามาร่วมในกระบวนการศึกษาชั้นเรียน โดยเป็นการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับเครือข่ายภายนอก อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่วัตกรรม และส่งนักศึกษาฝึกประสบการณ์มาปฏิบัติงานในสถานศึกษาต้นแบบและนำร่อง ซึ่งการมีผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์มาร่วมดำเนินงานจะส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่สถานศึกษาสอดคล้องกับไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2552) กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาสู่การปฏิบัติในโรงเรียนมีสองประการคือ กลยุทธ์ที่เลี้ยงในการใช้นวัตกรรมโรงเรียนจำเป็นต้องมีพี่เลี้ยงในการติดตามและให้คำปรึกษาในการใช้นวัตกรรมประการที่สองคือ กลยุทธ์การแข่งขันในโรงเรียนที่ขอเข้าร่วมโครงการมีจุด

มุ่งหมายเพื่อความต้องการในการสร้างผลงานของสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาซึ่ง Yoshida (2005) ได้กล่าวถึง วงจรการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Cycle) ที่กลุ่มครูเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอก ให้เข้าร่วมกันทำงานกับครูในกลุ่มเพื่อเพิ่มความเข้าใจด้านเนื้อหา แนะนำการคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน และสนับสนุนการทำงานของกลุ่มนวัตกรรมกับ กนกอร สมปราชญ์ (2548) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาวิชาชีพ (professional development) ว่าเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือระบบโครงสร้างขององค์กร เพื่อช่วยพัฒนาองค์กร เพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการทำงาน และวิชาชีพ นอกจากนี้ การพัฒนาวิชาชีพยังเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Stigler และ Hiebert (1999) ที่ได้เสนอไว้ว่า แนวคิดการศึกษาชั้นเรียน เป็นการร่วมมือรวมพลัง สอดคล้องกับ นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (2552) ที่ได้เสนอแนะว่านักวิจัยที่นำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้าโรงเรียน ต้องให้ครูเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติของตนเอง โดยนักวิจัยต้องทำหน้าที่เป็นทั้งนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญภายนอก Wang-Iverson และ Yoshida (2005) ได้เสนอว่า ในการดำเนินงานการศึกษาชั้นเรียน หากโรงเรียนต้องการให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการดำเนินงานอย่างเต็มกระบวนการ ปัจจัยสำคัญคือการสนับสนุนจากผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นการได้รับการสนับสนุนจากเขตพื้นที่ต้นสังกัดในด้าน การพัฒนาครู การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้หากสถานศึกษามีทรัพยากรอย่างเพียงพอจะช่วยให้ครูทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับข้อเสนอแนะควรเปิดโอกาสให้ครูได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับนานาชาติ และ ต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายให้มีการใช้แนวทางที่หลากหลายและเหมาะสมเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในโรงเรียน สอดคล้องกับ รุ่งนภา คำกอง. (2556). กระบวนการวิจัยปฏิบัติการโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการการนิเทศแบบกัลยาณมิตรทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความ

สามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และดำเนินการตามแผนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นการศึกษาด้านบริบท กระบวนการ ของการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ไปปฏิบัติในโรงเรียนนำร่องควรมีการศึกษาสภาพต่างๆ ไปของโรงเรียน ความพร้อม ความต้องการของโรงเรียนของชุมชนและ สภาพที่คาดหว้งร่วมกัน การวางแผนการดำเนินงานการเตรียมทรัพยากรเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการติดต่อประสานงานการเตรียมความพร้อมของบุคลากร การวิเคราะห์ตนเอง การระดมสรรพกำลังทั้งหมด การสนับสนุนส่งเสริมจากองค์การภายนอกผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานต้นสังกัดจะทำให้การนำนวัตกรรมมาใช้ในโรงเรียนประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ระดับนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้ามาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียน เพราะจะทำให้สถานศึกษาเกิดความมั่นใจว่าการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติสอดคล้องกับนโยบาย รวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้กับสถานศึกษาที่ใช้ นวัตกรรมนี้ และควรมีเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในหลักสูตรการพัฒนาก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ระดับโรงเรียน/หน่วยปฏิบัติ

สถานศึกษา ควรต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเนื่องจากกระบวนการทำงานตามแนวทางการศึกษาชั้นเรียน จะกระทบต่อการทำงานทุกส่วนในโรงเรียน ไม่สามารถดำเนินการเพียงคนกลุ่มเดียวหรือบางส่วน เพื่อให้เกิดความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียน ขนาดของสถานศึกษาเป็นปัจจัย

หนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน จึงควรมีการศึกษาบริบทของสถานศึกษาก่อนนำนวัตกรรมไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จ การใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เป็นกระบวนการทำงานที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของครู และเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งการเปลี่ยนวัฒนธรรมจากที่เคยทำอยู่เดิมมาเป็นการทำงานแบบใหม่เป็นสิ่งที่เปลี่ยนได้ยากผู้บริหารต้องใจเย็นต่อผลที่จะเกิดและต้องทำอย่างต่อเนื่อง และครูต้องเปิดใจยอมรับความเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานของตน

1.3 ระดับชุมชน/เครือข่าย

การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้ามาใช้ในโรงเรียน ต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายส่วน ซึ่งประกอบด้วยครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญภายนอกที่มีส่วนสำคัญในการแสวงหารูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจะได้หลากหลายรูปแบบ อาจใช้ระบบพี่เลี้ยง (coaching and mentoring) มาใช้กับสถานศึกษา และการนำหลักการการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ในแต่ละเขตพื้นที่ อาจใช้วิธีการที่แตกต่างกัน ควรเลือกใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละบริบท การศึกษาชั้นเรียนเป็นวิธีการที่นำมาพัฒนาวิชาชีพครูได้ และมีผลการวิจัย และผลการนำไปใช้ในหลายๆ ประเทศในโลก แต่สถานศึกษาในประเทศไทย และวัฒนธรรมการทำงานของคนไทย มีความแตกต่างจากประเทศอื่น ดังนั้นควรใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนควบคู่ไปกับแนวทาง/หลักการด้านอื่นๆ โดยเฉพาะวิธีการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาและบริบทของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากงานวิจัยทางการศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย ควรมีการศึกษาใน

ลักษณะการวิจัยและพัฒนา (R&D) ซึ่งจะทำให้ได้วิธีการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติหลากหลายรูปแบบ สามารถประยุกต์แนวทางไปใช้กับสถานศึกษาได้เหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ หรือในลักษณะเปรียบเทียบ เช่นศึกษา best practice ในลักษณะ กรณีศึกษา (case study) ในประเทศอื่นเพื่อเปรียบเทียบกับการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

1. กนกอร สมปราษฎณ์. (2548). **องค์การและการพัฒนาองค์การ**. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
2. นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2552). **การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
3. ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. และคณะ. (2550). **การเตรียมบริบทสำหรับการนำการพัฒนาวิชาชีพครูแบบญี่ปุ่นที่เรียกว่า “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) มาใช้ในประเทศไทย**. ใน : ศิริพร วัชชวัลคุ, กิตติ ประเสริฐสุข (บรรณาธิการ). **เครือข่าย ญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย**. เอกสารหลังการประชุมนานาชาติ ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัทสร้างสื่อ จำกัด.
4. ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์.(2554). **รายงานการสังเคราะห์การบริหารจัดการงานวิชาการในสถานศึกษาที่ใช้ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีการแบบเปิด (Open Approach)**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
5. วิทยากร เชียงกุล. (2553). **ปฏิรูปประเทศไทย เล่ม 2 การศึกษา-พัฒนาผู้นำ**. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.
6. รุ่งนภา คำทอง. 2556. **การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้**. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2556.
7. Lewis, C., (2002). **Lesson Study: A handbook of teacher-led Instructional change**. Philadelphia: Research for better schools, inc.
8. Shimizu, S. (2006). **Professional Development through Lesson Study: A Japanese Case. Paper presented at APEC International Symposium on Innovation and Good Practice for Teaching and Learning Mathematics through lesson Study**. Khon Kaen Session.
9. Stigler, J. and Hiebert, J. 1999. **The teaching gap: Best ideas from the world’s teachers for improving education in the classroom**. New York: The Free Press.
10. Stufflebeam, D.L. and Shinkfield, A.J. (2007). **Evaluation Theory, Models and Applications**. California: John Wiley and Son. Inc.
11. Wang–Iverson, P.&Yoshida, M. (2005). **Building Our Understanding of Lesson Study**. Research for Better school, Inc. USA.
12. Yates, B.L. (2001). **Applying diffusion theory: Adoption of media literacy programs in school**. Retrived April 6, 2012, from <http://www.westga.edu/~byates/applying.htm>.
13. Yoshida, M. (2005). **An overview of Lesson Study**. In **Building our understanding of lesson study** (pp. 1 - 12). Philadelphia: Research for better schools Inc.